

REND-TARTOMÁNYI KÖZLÖNY

a kap. sz. Jánosról nevezett Ferencrendi tartomány

HIVATALOS KÖZLÖNYE

1917. Junius—Julius.

A FŐTISZTELENDŐ P. PROVINCIALIS MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTI:

P. ROZNIK RAJNER

theologiai tanár.

Kiadótulajdonos: A Kap. Sz. Jánosról Nev. Ferencrendi Tartomány Főnöksége Gyöngyösön.

A tartományfőnökség közleményei.

Kedves Testvérek!

A rémes gyöngyösi tűzvész, amely csaknem az egész várost megsemmisítette, a mi gyöngyösi anyaszentegyházunkat is, sajnos nagyon érzékenyen érintette. Igaz ugyan, hogy a gyöngyösi testvérek hősiessége, amely minden dicséret fölött áll, megmentette a mi gyöngyösi anyaházunkat, de a tűzvész szomoru következményeit mégsem kerülhette el gyöngyösi zárdánk. A számtalan hajléktalan hívő elől, akik hajlékért esengtek, nem zárhattuk el a zárdát. Így a zárda nélkülözhető részeibe hajléktalanok költöztek be, akik miatt természetesen tarthatatlan lett gyöngyösi növelénk helyzete. Súlyosbitotta a helyzetet az élelem hiánya, úgy annyira, hogy kénytelen voltam növendékeinket a szükség megszűntéig más zárdákban elhelyezni. Így állván a dolgok Gyöngyösön, természetesen a július hó 18-ikára hirdetett Definitorialis Congressust sem tudjuk Gyöngyösön megtartani. Miértis kénytelen va-

gyok megváltoztatni a Congressus helyét. Megtartva tehát az időt t. i. július 18-át ezennel a mi szabadkai zárdánkat jelölöm ki a Congressus helyéül és azért a Congressus tagjait ezen a mi szabadkai zárdánkba hívom össze július hó 17-én estére.

Ennek megfelelőleg kérem a zárdafőnök atyákat, hogy a Congressusra beküldendő iratokat ne Gyöngyösre, hanem legkésőbb július hó 14-ig a szabadkai zárdába küldjék be.

Egyben ezen súlyos megpróbáltatások idején, az összes testvérek buzgó imáiba ajánlom mindnyájunk anyját Provinciánkat, hogy a jó Isten emelje fel súlyos helyzetéből és adja vissza régi fényét és dicsőségét.

Mária-Gyüd, 1917. június 2-án.

P. Unghváry Antal
min. provincialis.

A főtiszt. Provincialis atya megbízásából:

P. Hermann Hermenegild
h. titkár.

Gyöngyös pusztulása.

A háboru érzéktompító fergetegei között is, nemcsak országunk határain belül, hanem azokon kívül is általános, részvételtjes érdeklődést váltott ki anyazárdánk városának gyászos rombadülése. Az érdeklődésnek megfelelően sokat és sokfelét irtak róla az újságok. Rólunk, sz. Ferenc gyermekeiről is közöltek elismerő hiradásokat, miáltal reánk terelték a figyelmet. Gondoljuk, hogy rendtársainknak jó szolgálatot teszünk, ha a már ismert részletekbe beleállítjuk zárdánk megmentésének történetét és egyben általános perspektívát nyitunk a katasztrófának hű leírásában, ecsetelve egy-

szersmind testvéreink öntudatos, áldozatkész, sőt (mások után kimondhatom én is) hősi és mentési tevékenységét saját portánk biztosításán felül. Ezen szempontokon kívül minden mást mellőzünk.

Mielőtt azonban magának a katasztrófának leírásába fognék, világosabb megértés és könnyebb áttekinthetőség céljából egyet-mást hasznosnak tartok előrebocsájtani a város felosztására és helyzetére vonatkozólag.

Okmányokból bizonyos, hogy egy ősrégi városról van szó, mely már Róbert Károly alatt ugyanolyan kiváltságokkal bírt, mint Buda. És

az is áll, hogy már ekkor híres bortermő vidék volt; kiváltságai között találjuk a borával való szabad kereskedhetést az egész országban. Az Anjouk idejében négy magyar főúri család kapta királyi adományként a várost. E családok, névleg: Rozgonyiak, Széchenyiek, Országok (a negyedik ismeretlen) keresztalakban négy részre osztották azt, kinek-kinek egyrészt juttatva. A határt képező négy széles utca, — jelenleg Kossuth, Petőfi, Vachot és Jókai néven ismeretes, — a szent Bertalan-templomtól balra nyúló téren (ma Hanisz-tér) találkozott. A főúri tulajdonosok a nekik jutó részt oly módon kezdték beépíteni, hogy a választó utcákra tisztviselőik, illetve felügyelőik számára emeltek lakást és pedig úgy, hogy a házak között egy-egy csak gyalogjárásra alkalmas, szűk, befelé huzódó s í k á t o r t hagytak, melyek mellé tömött sorokban jobbra-balra az egész területet lefoglaló zsellérházakat építették. A házak úgy szőlve egymást érintik, tűzfalak nélkül. Századok multak, emberek változtak, de a társasveréb-fészek-rendszer változatlanul maradt egész napjainkig; bár szépiészeti és városfejlődést akadályozó szempontból az intelligens elemnek, gazdasági épületek és eszközök elhelyezésének lehetetlensége miatt pedig magának az otthozó nagyobbára szőlőműveléssel foglalkozó népnek, régtől táplált óhaja volt a tarthatatlan helyzet megváltoztatása. Azonban az egyébként jómódu, gazdag népnek tehetős városa sem bírta volna a leromboltatás és új utcarendezés mérhetetlen költségeit fedezni. Ez adja hü értelmezését az ujságokban is hangoztatott fájdalommérséklő szólásnak, mely szerint Gyöngyösnek le kellett égnie, hogy fejlődhesse és boldogulhasson. Most ugyanis a segélyakciók és biztosítások — ez utóbbi ugyan majdnem kivétel nélkül siralmasan csekély — valamelyest segítik fedezni a roppant költségeket.

Ebben a könnyebbé vált átalakítási lehetőségben látjuk — madártávlatból szemlélve — azt a kis vigasztalást, amire a borzalmas csapástól sujtott, mindenéből kifosztott szerencsétlenek látásakor jólesik gondolnunk; van eset, mikor a szalmaszál is kíváncsi mentőeszköz.

Még most is, hogy e sorokat írom — két héttel a katasztrófa után — megremegek a toll kezembe a szörnyű emlékezéstől! Több mint 550 házat látni egyszerre tűzben, oly jelenség, mely a fokozhatatlannak mondott borzalmas események közt foglal helyet! Megpróbálom szárazon, hidegen adni a leírást, hogy ne az átélt egyénnek szubjektív impressziói, hanem a történet érzéstelen adatai beszéljenek!

Május 21.-én — e fekete dátumon — reményteljes esőfelhők usztak az égen a reggeli órákban délkeletről északnyugat felé. Boldog reménykedéssel látta Mátra völgye büszke városának szorgos földműves népe: talán reánk tekint a jószágos Isten, — úgy kellene már a tikadt növényzetnek az üdítő eső! Tíz óra tájt

hirtelen-váratlan erős északkeleti szél támadt, mely gyors fokozódással orkánszerűvé erősödött. Feltűnően lehűtötte, hidegre változtatta a levegőt és szétkergette a bizakodást tápláló felhőket. A délután folyamán mintha még erősödött volna a szél ereje. Veszett erővel cibálta a fák koronáját, tépte-szaggatta a házak tetőzetét és ezen a vidéken szokatlan nagy portelleget kavart, hajtott maga előtt. De veszélyt senkisé sem sejtett, amínthogy nem is sejtethett. Hisz volt vihar máskor is. Ropogott a fák dereka máskor is, recsegett a házak teteje máskor is. Bár hivatlan, de mégis ismeretes vendég ő. Senkisé zavartatta magát, mindenki dolga után látott.

Mi teljes számmal idehaza voltunk és — névnap lévén, — a completorium után páran a névnapossal a provinciálában beszélgettünk, tervezgettünk és közösen levelet irtunk. Ugy $3\frac{1}{5}$ és 5 óra között halljuk, hogy tűz van! Kinnézünk az ablakon; a kórház felől egy lapos füstoszlop huzódik a felsővárosi templom felé! Valami kis vityiló ég, — majd eloltják!

Pár perc múlva élénk sürgés-forgás keletkezik a folyosókon, riadt hanghullámok csapódnak be: már a plebánia ég! Ujból kinnézünk; csakugyan rémes látvány tűnik szemünkbe. A szél irányának megfelelően a kórháztól a plebániáig minden ház füstöl. Lángot alig lehet látni az erős szél miatt, mely szinte horizontális irányba sodorja a lángot. Csak a könnyebb füst emelkedik feljebb valamelyest. Sűrű egymásutánban gépfegyverszerű kattogás hallatszik: az eternit-tető ég pattogva.

Kalapot kapva rohanunk a szekretárius atyával a plebánia felé. Szembe találjuk magunkat Véber katekétával, ki hatalmas nyaláb fehérműjével szalad a Legényegyletbe, melynek ő az elnöke. Mások egyházi ruhákkal terhelten loholnak kigyult arccal, kérdezik tőlünk: letehetik-e nálunk! — Hogyne, csak vigyék.

Beérünk a plebánia udvarába, egy-két férfi és több nő izgul, de semmihez sem nyul. Élénk gesztussal mutatják, már ég az istálló!

— Mit állnak itt tétlenül! Miért nem hoznak vizet, hiszen még lehet segíteni! Rivall rájuk a szekretárius.

Előránt egy katonát, felállítja a padlás-bejárathoz, szigorúan meghagyva, hogy locsolja, míg nem eloltja. Észrekapnak a többiek is, hordják a vizet és locsolják a tüzet. A felsőréssz leégett, de a tűz már a plebániát magát nem érte. Természetes, ebben mások is segítettek.

A füst majdnem elviselhetetlenül fojtogatott mindenkit. A szél örvöngve sipított, vitte, forgatta a megriadt embereket és marta könnyező szemüket füsttel-porral vegyesen.

Látva a felénk terjedő veszedelmet, hazaszaladva, míg társam a Sanctissimum mentéséhez lát, mivel a templom már ekkor menthetetlennek látszott. Azt azonban Száraz káplán már a legényegyletbe vitte, ahonnan P. Bálint

hozta mihozzánk. Zárdánkban már erősen szenvedtek a védelemre. Becsukták az összes ablakokat, készítgették a vizes edényeket. Özséb atya vezetésével megszállták a padlást, lezárva annak szellőzőlyukait. Minden veszélyesnek látszó helyre két-két növendék állott és pedig a szobájától távollevő P. Magiszter helyett, mi úgy intézkedtünk, hogy az első évesek álljanak őrt, míg a többiek menjenek kórusra karima végzésére, lévén akkor $\frac{3}{4}$ 6. Így is történt. A kórust anticipálók, közös imájukat felajánlva a veszély elhárításaért, a többiek pedig készen voltak testi munkával szolgálni ugyanazon célra. Ezalatt rohamosan, mintha processzióval jöttek volna úgy hordták a veszélyeztetett lakásból zárdánkba a butorokat, ruhákat, szűkös élelmiszerkészleteket. A folyosók, préház, udvar jórésze tömve lett hamarosan. Tyukok, sertések lábatlakodtak az udvaron. Két kocsinkat, lovunkat a nagykertben helyeztük biztonságba, míg a sertéseket hosszas bajlódással a zárda egy biztosabb részébe tereltük.

Az utcákon egy, megzavart hangyabolyhoz hasonló, nyüzsgő, céltalanul, de folyton szaladgáló emberáradat hömpölygött. Lassanlassan az elfáradtak és a magukat biztonságban vélők az egyes kritikusabb helyeken tömegbe verődve álltak és átkos apathiával a „nem lehet menteni” elv kényelmes, de eredményében szármalasan tomboló élőszobraivá meredtek.

Egy helyen, a kertünk mögött ahonnan legveszedelmesebben tört felénk a vész, legalább 100 embert látok összeverődve az utcán. Egy hosszan elnyúló, faszindellyel fedett ház udvarán 3 nő jajveszékelve kér segítséget; fellobbant a tűz a tetőn, egy dézsával vízzel meg lehetne menteni! Ők nem tudják felönteni addig, ahol ég, rimánkodva, a sirástól fuldokló hangon kérnek segítséget a bámészkodóktól, de mintha mozi kopott vásznán játszódna le előttük a vészhozó jelenet, senkisémmozdul. Átlátva a végzetes veszélyt, beszaladok az udvarra, létrát kérek. Hoznak egy korhadtt létrát! Egy fiatalember jött utánam, intek neki, álljon fel, majd és adogatom a kannákat. Rálép az alsó fokra, összetörik, a másik szintén. Keresünk erősebbet, nincs sehol! Marcangolóan, belénk vág az érzés: lehetetlen megmenteni! Pedig víz van! Észreveszek egy esősvizes hordót, felugrok rá, hordják a vizet, két-három kanna megtette a hatást, elfojtottuk a tüzet. A siker felbátorított többeket is, locsolta a tetőt, ki honnan tudta; a buzgalom szertelen megnyilvánulása következtében úgy néztem ki, mint az öntött ürge. A hideg szél most éppen rosszkor jött; de ki ér rá ilyenkor ezzel törődni? Biztonság kedvéért a butorok mentéséhez láttunk, miben már többen segítettek.

A Pap Melchizedek-utcában, mely a Kosuth-utcától vezet zárdánk felé, a roppant füst, mindkét soron égő házakból kicsapó lángok és

a záporként hulló, ökölnagyságot elérő szikrák miatt életveszélyes lett a járás. De nekem haza kellett jönnöm, hogy hírüladhassam a veszély ijesztő közelségét és a védelmet eszerint intézhessük. Keresztül törtem és szinte providenciális volt a nyakonöntés, vizes ruhám nem gyuladt meg.

Ez hétóráját volt, amikor már a kórusról lejöttek.

Vacsorára nem is gondolhattunk, mindenki el volt foglalva a mentéssel. Házfőnök atyánk nyugodt megfontolással adta utasításait és csilapította a rémüldözőket, kik már a zárdából is pakkolni akartak. Kifogyhatatlan türelemmel jelölgette ki az oda szállított, megmentett holmik elhelyezésére alkalmas helyet és figyelte a már égő szomszéd házakból röpködő szikrák irányát. P. Bálint püspökibe szaladt a Sanctissimum biztonságba helyezése végett és midőn hozta a mi templomunkba, a röpködő szikrák közül egy a szemébe esett és kinosan megégette. Ő lett az első sebesültünk. Különös hatást keltett a sürgő-forgók között fehérkedővel bekötött szemű franciskánus.

Az első pillanatra mindnyájan beláttuk, hogy zárdánk Achilles-sarka a faszindellyel fedett faszín, melynek padlásán széna és szalma van. Ha ez meggyulad, csaknem biztos kolostorunk és templomunk veszte. Ide összpontosult figyelmünk kezdettől fogva! Egy ideig azonban tanácstalanul álltunk. Tetőt bontunk? Miként láttuk másutt mindenfelé?! Szinte megérthetetlen, hogy a nép nem vízzel iparkodott elfojtani a tüzet, hanem rombolással. Holott oly erős szélben ez teljesen céltalannak bizonyult; valamibe mégis belekapaszkodhatott a tűz, és terjedt tovább. Pár növendékkel Özséb létrát hoz és kezdik pusztítani a tetőt. Házfőnök atyánk leintí, vízzel való mentést ajánl. Közben katonák is jönnek segítségül, kik a vízfordásban nyújtottak segítséget. Egyik leégett házból növendékeink egy ponyvát hoznak ki, azzal akarják leteríteni. A ponyva nehéz, nem bírnak vele. Amíg azzal bajlódnak, a levert tetőzetten át a széna közé repül egy szikra és lángot vet. Fr. Dioméd észreveszi a tetőről, vízért kiált, de hirtelenül nem kaphat, beleugrik a tűzbe és kézzel-lábbal elszántan dolgozva szerencsésen elfojtja a biztos pusztítással fenyegető tüzet. Közben vizet kap és pár kannával még reáönt a biztonság kedvéért. Az ő találékonysága adta az alapot ahhoz, mit az újságok kiszínezve adtak, hogy a szerzetesek saját testükkel fogták fel a sziporkákat, — vízhiány miatt másként nem vélték sikeresen menthetni azt a házat, melytől kb. a zárdán és templomon kívül 400 ház sorsa függött. Ami csakugyan eredményben úgy is volt, mert ha nálunk kigyulad valami, a Kertészház-csomó pusztulása elkerülhetetlen és akkor a tűz a Kukoricavárost és Jeruzsálemi-utcát is elhamvasztja. Fr. Dioméd bátorságáért meg is járta, mert a

tetőzetten ide-oda járva egy rozsdás szögbe lépett, ami erősen és veszélyesen megsebezte lábát. Nehány nap mulva azonban szépen meggyógyult.

Nemsokára rá, megegyeszer tüzet fogott a tető, de ekkor jobban el voltak a védők készülve, — kik között P. Venánc is hűségesen megülte a csaknem elviselhetetlen hideg, átható szél és velejáró füst és szikraeső dacára is a csuromvizzé öntözött tetőt, — és a fellobbant lángot a katonák, muszka cselédünk, kiket jóideig fr. Simon irányított egypár kanna vízzel, elfojtogatták. A kétszeri elfojtás bizonyítja, hogy ahol nem veszítették el fejüket, mégis csak lehetett menteni, legalább a sikátorokon kívül. És hála az egek jóságos és hatalmas Urának, sikerült portánkat megmentenünk a hatásaiban és következményeiben talán végzetes elhamvadástól. E veszedelmet átéreztek és kivétel nélkül megtették ami legjobbat tehetünk.

Mialatt istállónkat óriási erőfeszítéssel védelmeztük a borzalmas vihar által felénk sodort ezernyi égő csóvák és zsarátnokok ellenében, egyszerre csak az a rémhír ütötte meg fülünket, hogy égnék az apácák. P. Venánc erre leugrott az istállótetőről s csizmát huzva futott a Mária-tanodába. Ekkor már ott találta P. Osvaldot, aki előzőleg biztonságba helyezte a Legszentebbet és a nővérekkel és katonákkal serényen védelmezte az emeletes zárdát. Két oldalt nyalták már ekkor a lángok a nővérek házáat, a vizet futva vitték tizen-tizenöten a padlásra és az emeletre. Legnagyobb volt a veszedelem az északi és nyugati oldalon egyelőre. A zárda nyugati részén egy homályos üveggel elzárt 3—4 méter hosszú folyosóátjáró van; közvetlen alatta a falhoz építve a református lelkész fészere és ólái, ezek már javában égtek és lángjaik mohón nyaldosták a folyosóátjárat ablaküvegét, úgy hogy a vas olvadni és az üveg repedezni kezdett. Itt állt őrt szorgos kitartással P. Osvald és legalább vagy 15 hektó vizet öntetett ama kis átjáróra, amely azután lecsurgott a fal mentén és oltotta a lángokat. Közben P. Venánc a padláson örködött egy katonával Fa Kovács János háza felőli oldalon, mely ekkor már teljes lángban állott és szinte izzóvá tette a zárda falát. Az óriási szél süvítésébe egyszerre csak belevegyül valami nagy recsegés. P. Venánc figyelmeztetésére a katona kinéz a padláslyukon, mire megállanítja, hogy a zárda tetőzetében semmi baj. Pár másodpercre rá elkiáltja magát a katona: veszte vagyunk, végünk van, a tanoda menthetetlen! Egyre kérdezték, hát hol a baj?, hol ég? De a katona csak folyton kiabál: végünk van, oda a tanoda! Erre sok firtatásra nagynehezen kiböki a lóditó vitéz ur: lent az osztályok padló gerendázata begyuladt! P. Venánc ott hagyja a padlást és siet le az osztályba, ahol azonban semmi komolyabb veszélyt nem észlelt. Hamar

egy rocska vizet önt a fal mellé és fut az utcára, hogy Fa-Kovács házának a zárda falához erősített gerendáit és tetőzetét oltsa s így a zárdát a beégéstől megmentse. Az utcán bá-méskodva álltak az emberek s oltás helyett jajgattak s kezüket hátrátéve járkáltak. P. Venánc erélyes hangon rájuk szól: Emberek munkára! létrát, vizet egykettőre! Hol a létra? Erre mutat egy leányka az utcasarkon egy rozoga létrát. Minden segítség nélkül egyedül volt kénytelen a létrát cipelni és felállítani. Felmegy rá hamarosan, rángatja a gerendázatot és pléhtetőzetet, hogy a lángok be ne kapjanak ruhájába. Mire ismételten messze elható hangon kiáltja: vizet! vizet! Ne lustálkodjunk! lásunk munkához! Ekkor már vödörszámra jött a viz. Edényekkel és csuporral öntötte egymásután a tanodát fenyegető gerendázatot, miközben alulról ötet locsolták kupákkal, hogy habitusa lángot ne vessen; közbe a létra is szétment és csak őrangyala mentette meg, hogy az égő zsarátnokok közé nem esett! Ekkor ismét más két létrát hoztak s most már a háziőrző is felment oltani. Cintner hentes, a gazda sógora alulról szinte ordító hangol kiált fel: sógor gyere le azonnal, ég a pincéd, szobáid, — elég mindened, amit megmentettél! csak hogy a pinceajtót lehetetlen volt megközelíteni, mert a kapubejárat gerendái javában égtek s minden percben attól féltek, hogy lezuhanak, az udvarban pedig egész rakás hasábfá égett. P. Venánc rohant be legelőször alul, hogy messziről öntözze a pinceajtót és a ház ablakait. Ekkor merészkedtek csak be a többiek. Miután az udvart megközelíteni immár teljes lehetetlenség volt és a nővérek zárdáját ez oldalról többé nem fenyegette veszedelem, visszasietett a tanodába. Mint mondja soha életében nem fogja elfelejteni azt a jelenetet, melynek e percben szemtanuja volt. Ép ekkor égett teljes lánggal a kápolnától mintegy 6—7 méter távolságra a szomszédos Kovács-féle ház, az eternitpalák csak úgy pattogtak és a lángok magasra csapkodtak ezernyi szikrát szórva a szomszédos házakra. A szegény kimerült nővérek látva, hogy itt csakis a jó Isten segíthet, egyszerre minden szó nélkül mind térdre estek, összetett kezeiket és könnyes szemeiket ég felé emelve könyörögtek irgalomért a Mindenhatóhoz, miközben a rettenetes lángok bevilágították orcáikat. — Ó de sokat is fohászkodtunk és vertük melünket az istenítélet amaz éjjelén...

E borzasztó veszedelemben csak a kápolna tetőzetének locsolására gondolt, és hogy a kis fatorony ki nem gyuladt, egyedül a jó Istennek köszönhető. Közben lángot fogott a sok kád, divány, ágy és egyéb holmi az utcán, amit az égő házakból kihurcoltak s most meg ez fenyegette a zárdát. Oda cipelték tehát a létrát s P. Venánc a falon át öntözte az égő holmit, P. Osvald, az adácsi jegyző és a nővérek szünet nélkül hozták a vizet. A tűz meg terjedt to-

vább, hogy még a közben egyedül épen maradt Budai-féle új cserepes házat is elhamvassza. Nem is csoda! elől vagy két méter távolságból csapott ki a lángtenger, hátul pedig vagy husz centiméternyire égett a szomszédháza. A ház udvarán egy férfi jár fel-alá baltával a kezében, de oltásra nem gondol. Ekkor átszól P. Venánc a tanoda faláról neki nagy felháborodással: az Istenre kérem vegyen egy csupor vizet és öntse nyakon azt a gerendát!, meg lehet menteni azt a házat, fogjon neki oltsa a tüzet! De a kedves szomszéd nagy jókedvében azt felelte: „Ej haj hadd égjen, hamar bele kezdett! Annak ég, akinek van.” Elképzelhetjük a válaszas hatását a körülállókban! — Hiába tartóztatták ekkor már P. Venáncot a körülállók, hiába mondták: ne menjen át, ugysis menthetetlen a ház! Ő csak átszaladt és sietve neki támasztotta a fatalis szomszéd a tetőnek a létrát s teljes torkaszakadtából kért vizet. P. Osvald termelt ott legelőször vízzel és erősen biztatta a többieket, hogy csak vizet, csak vizet! A lángok ekkor már erősen perzseltek a házat, az udvaron az ólak s a többi faalkotmány javában égtek s közben erősen oltotta az égő gerendát P. Venánc. A vizes kupák, vödörök csak úgy röpködtek lefelé hol a földre, hol meg egyik-másik fejére, akik cifra áldást mondtak. Alighogy lokalizáltuk a tüzet itt, máris javában égett hátul vagy tíz méter környezetben a tető. Mivel hátul a teljesen szűk hely miatt nem lehetett átjutni, megkerülték a házat a létrával s Bencsik harangozónk öccsével egy-kettőre fenn termettek a háztetőn s a cserepeket leszórva öntözték az égő szarufákat köröskörül. Itt rém küzdelem volt az égető elemmel. Köröskörül rémes tüzlángok, égő fák, kerítések, kádak, hordók, rőzse, égető meleg, fojtó füst, és vakító korom. Kilenc után volt már az idő mikor a kis pumpával segítségünkre jött egy derék pesti önkéntes, akivel P. Venánc a végsőkig kitartott, mindaddig míg vizet hoztak. A jó nővérek és jelöltjeik addig hozták a vizet ameddig csak adta kutjuk.

Mikor a Budai-féle házat megmentették s a Mária-tanodát biztonságha helyezték, akkor érkeztem oda, hogy a kis fecskendőt a most legnagyobb veszedelembe került faszínünk védelmére elvigyem. A pesti önkéntessel találkoztam legelőször, aki az utcán mellét szorongatva nagyokat lihegett. Tőle tudtam meg, hogy a kis fecskendőt a kritikus lángtengerben még mindig használják. Hogy azonban kólostorunktól a veszedelmet elhárítsuk, égő gerendákon át egy katona segítségével kihoztam a szűk körből a fecskendőt és gyors iramban faszínünkhöz vittük, ahol nyomban meg is kezdük vele a munkát.

Nyolc óra tájban az üvegház irányában az utca felé huzódó városi kocsiszin mögött fekvő házak bádofedele alól ijesztően fellobbantak a vészes lángok. A szikrák egész áradata zudult

a kocsiszinre és a mi Achilles-sarkunkra! Ez utóbbinál szakadatlanul működött egy pumpa növendékeink és egy pár katona szorgos tevékenysége révén, de a városi kocsiszin védelmével tehetetlenek voltunk. Az épület bádofedele magas és meredek, megmászni lehetetlen. Csak pumpa segíthet rajtunk. Volna még egy, a mienk, de az felmondta a szolgálatot. Az ezermester fr. Gerváz villanydróttal és zseb-kendőjével munkaképessé teszi, mire P. Özséb tanácsára Anaklét, Cyprián és Cecil közreműködésével felállítják a kertbástya mellé, a csövet felváltva irányítják a veszélyeztetett pontokra a bástyafalról. Különösen hatásos lett ez a védelem az által, hogy úgy 11 óra körül P. Magister indítványára a pumpát átemelték a falon a szomszéd kertjébe, ahol jobban és alkalmasabb helyen támadhattak a tűz ellen, elérve ezzel azt, hogy egy házat, mely történetesen zsidóé volt, kiragadtak a biztos pusztulásból. Ezen akcióban hatásosan közreműködött a már említetteken kívül P. Bihl Mihály, zárdánk elszászi vendége és fr. Rajmund. A zsidó éjjel után 2 óra felé találkozott a főtéren P. Magisterrel, ki fr. Makárral egy kissé szénézett a városban, és a legnagyobb hálálkodások között mondott köszönetet háza megmentéseért.

Ezzel a tűzfékezéssel megszűnt a közvetlen veszély zárdánkra nézve, de nem szűnt meg mentési akciónk, mely ekkor már szinte szenvedéllyé szilárdult. A faszín mellett az esetleges veszedelem kivédésére szükséges erőn felül mindenki ment csoportokba verődve oda, ahol segíteni vélt.

Még egynehány testvér állott a padláson is, kik, bár a tűz terjedésének meggátlására pozitív sikerrel nem járultak, munkájuk és helytállásuk a közösség szempontjából legalább is olyan értékű, mint azoké, kiknek ez a szerep jutott! Étlen-szomjan — csak 11 óra felé kaptunk egy harapás ételt — kitéve a szél vacogtató fuvásának, a sötét padláson egyedül állni, bizony nehéz feladat. Eleinte ugyan több voltak, de a veszély növekedésekor lementek oda, ahol jobban kellettek és csak egy maradt mindenütt. Egyedül a kistoronynál álltak ketten: Zefirin és Grácián. És ezer hála a jóságos Istennek, hogy nem erről a részről — a kistorony felől — jöttek aszikrák, mivelhogy nyitott ablakain keresztül menthetetlenül meggyulad az oratorium felett melegfőgónak odaszórt polyva!

A padláson egyedül silbakolt fr. Appollinár és fr. Cajus; ez utóbbi a quardianát felett állott, ahol a veszély nem voltugyan nagy, de az örködés a hideg miatt nagyon kellemetlen volt. Egy kissé el akart távozni, de alig tett száz lépést a gerendákat járhatóan összekötő deszkáról leesett, mire újból feltápáskodott és tapogatódzva visszatért helyére!

Ugyancsak itt fenn állottak Román és Benig Testvérek. A könnyebb vízszerezés céljából a padláson levő tartályt felfeszítették és innen

hordták a vizet a locsoláshoz, mit oly bőven alkalmaztak, hogy csak úgy uszott a padlás.

Fr. Valerián tisztaruhában féléljszakán keresztül leste, mikor kell menteni a Sanctissimumot, majd amikor ennek szükségessége elmulott, az idehordott butorokra vigyázott fel, mivel voltak oly megtévelyedettek, kik a mentést nagyon furcsán értelmezték...

Míg mi így küzködtünk a dühödt elemmel és valami keserves kinnal utját tudtuk állni, addig a velünk szemben fekvő soron tovább terjedt, kérlelhetetlenül elpusztítva mindent. A tomboló szél miatt oly gyorsan terjedt, hogy az egyik ház teteje még félig sem égett le, amikor már az utána következő 5. vagy 6.-ik is kigyuladt. Nem akadályozta sem eternit, sem bádóg, sem cseréptető. Az eternit a nagy hőség-től lepattogott, a bádóg annyira áttüzesedett, hogy a belső gerendázatot felgyújtotta; még legjobban állta a cserépszindely. Ezeknél meg az volt a baj, hogy a gerendák alsó része mintegy 20—25 cm.-nyire kiemelkedett, melybe azután belekapaszkodott a telhetetlen vöröskakas. Volt eset, mikor az ablakon át gyuladt ki a szoba, mely aztán átvitte az egész épületre. Nem adtuk volna félmillió koronáért, ha ablakaink jól záró vasrollóval lettek volna elzárva! Pláne két tornyunkon.

A tűzfészekről — a kórház kátránypapírral fedett mosókonyhájától — hosszúra nyult elipszis alakban alig maradt egynehány ház épen, a többi nemcsak leégett, hanem, ami még jelentékenyen hatványozta a bajt, „kijégett” csaknem kivétel nélkül. Még a pincék is jórészükből beégtek; mit oda vittek, az is tönkrement. Az élelmiszer-készlet majd mindenütt elpusztult. Az eldugott zsir, gabona tönkrement. A leégett zsinagógában a padláson, mellékhelyiségekben, napokig égett a sok gabona.

A kórháztól déli irányban a Bengyel-féle háznak, délnyugat felől meg a Petőfi-utcai Pruzsinszky-háznak tartott a tűz. A Kossuth-utcai Kurcz-féle ház, de méginkább a Vaskorona-épület tüze, megpecsételte a Szent-Bertalan-templom sorsát. Esti hat óra tájban, mikor a Hanisz-téren pusztított a veszedelem, füstölni kezdett a templom tetőzete is, ahonnan, vagy mint egyesek állítják a Vaskoronától az ablakon keresztül, tüzet fogott az északi torony, félórával később innen áthatolt a délbe. Valóban borzalmasan szép látvány volt, amikor a megszakadozott por- és füstfelhők között a toronyok bádógtetejének aljából kitörő lángkör belevilágított a rémes szürkületbe!

A Petőfi Sándor-utcából (a nótából híres Csap-utcából) átsapott a Vachot-utkába, le a nagypatak mellé, innen át a szőlők felé, ahonnan Püspökibe került, ahol mintegy 30 ház esett martalékául.

A piac és a Barátok-utcája között levő házak egy tüztengert alkottak, ahonnan huzódott a vész a szél irányának megfelelően a

Szmolnik-ház és a tüzérségi töltenyraktárig, ahol óriási erőfeszítéssel utját állták a már magukhoz tért emberek. A katonaság itt valóban megmutatta mit tud. Az igaz, hogy parancsnokaik folyton mellettük állottak. Ha még ennél a pontnál sem tudták volna megállítani, ahol valami kis tér van, akkor még egy hatalmas háztömböt, mely pár százat számlál, elvitt volna a fergeteg, akárcsak a mi zárdánk kigyuladása esetén. Istennek legyen hála, ennél a kritikus pontnál is sikerült letörni a vöröskakas szárnyát! Így is leégett összesen 559 ház, köztük a zárdának is egy, melyet pár hónapja kaptunk hagyatékba; megért 14—16 ezer koronát, ma négy csupasz fal.

A városi kocsiszin biztosítása után a Magister atyával Vencel, Szolán, Makár és Szeráfin testvérek a Bruckner-köz jobb sarkán álló Báltás-ház mentéséhez láttak. Minden zárva volt, a tulajdonos Budapesten tartózkodott. Katonák segítségével betörtek az ajtókat, ablakokat és mindent megmentettek. Budapestről levélben köszöni meg a tulajdonos mindjárt másnap.

Innen Balázs tanítónő lakására mentek, — balsarok ugyanazon közön — ahol ismét zárva minden. A tanítónő Benére menekült. Feltörnek itt is ajtókat, ablakokat és mentenek mindent. Itt fr. Simon és fr. Román is hozzájuk szegődött. Általános csodálkozást keltett egy pohárszekrény kiemelése, melyben a szabadon mozgó poharak és edények közül egyetlenegy sem törött össze. Az utcán járókelők álmélkodva kérdezték, kik hozták ki ezt ilyen ügyesen? És mikor hallották, hogy mi, csak ezt mondták: más nem is tudta volna!

Félnegykor érkezett ide a tulajdonosa a háznak, ki borbély lévén, üzletének mentésével volt elfoglalva, az eddigi sikeres mentést látva kérte a mieinket, tegyenek valamit az ő lakásának illetve butorainak mentésére is. Tetek készséggel és a már égő részeket eloltották, butorait kihordták az ekkorra idekerült P. Vénáncsal. Öt órára ezzel is végeztek.

Meg kell említenem, hogy mentési akciónkban, különösen a faszinnél hatásos segítséget nyújtott a visontai kántor, ki mint tűzoltóparancsnok jött Gyöngyösre embereivel.

Hosszu volna mindent részletesen leírni ez időtáji tevékenységről, csak összegezve említem, hogy Burchard mások közreműködésével három pincét mentett meg a beégéstől, miáltal az odaszállított holmikat megmentette a már bennlevőkkel együtt a romlástól. Mások mást ragadtak ki a veszélyből; majd butorokat helyeztek biztonságba, majd vizet hordtak; ebben Román testvér bőven kivette részét, — ugyancsak ebben serénykedett fr. Vitális és öccse Sándor kandidátus.

Rajmund, Cyprián, Szolán, Anaklét, het-kor már a kántorunk házat mentették, ahol siránkozva csak a zongorát, csak a zongorát ki-

vánták mentetni. És mentették is, de meg sok mindent vele együtt. Kántorunk személyesen jött megköszönni; hasonlóan a fentemlitettek is, kiknél segédkeztek növendékeink.

Mint jellemző esetet felemlitem a következőt. Kora reggel kérdeznek valakit leégett-e lakása?

— Igen!

— Mentett-e meg valamit?

— Semmit mást, csak amit Venánc tisztelendő ur mentett meg!

Az izgalomban átélt éjszaka után reggel mintegy újból kezdődött a fáradozás! Az összemolott és bedőlt padlászgerendák még mindig égtek és a csak valamivel gyengült szél miatt mindegyre veszélyesek voltak. Ezeket kellett ártalmatlanná tenni. Aki még bírta, itt foglaltoskodott. De bizony már alig bírták egynehányan. Félholtra fáradtunk a legtöbben. Meg aztán a misézés, áldozás is elszólitott bennünket e térről.

Misék végeztével újból kezdődött a munka. De már erősen megfogyott létszámmal. Én — a szerkesztő — szétnéztem a városban, részint a pusztulást kívántam látni, részint pedig az esetlegesen halálrasedesültek in casu necessitatis ellátása végett. Aminő volt a rohanó vész idején a riadalom, olyan volt most a borzalom: egyszerűen fokozhatatlan! De erről írtak az újságok is. Bár ne írtak volna... Olvastam közleményeiket és a látottak után azt az impressziót nyertem, hogy akik referáltak a közelében sem voltak a vésznek, legfeljebb diákkorukban olvasták Róma égését és most mikor a szenzáció kedvéért Gyöngyösről kellett írni, visszaidézték elmékezetükbe az olvasottakat és bágyadt, álmos érdeklődéstelen-séggel rótták a szapora sorokat...

Bevetődtem a Csap-utcai Trinitás templomba! Mitsem sejtve nyulok a szenteltvizért, odapillantok a szentély elé és majdhogy össze nem estem. Négy szegényházi aggnő holtteteme fekszik rögtönzött összevisszaságban. Legelől a „szent Julcsa”. Alig tudtam elrecitálni feletük a feltételes absolutio szavait... Tulzott bizalmukban nem akartak menekülni, a padlászuk szakadt és megfuladtak.

A protestáns-plebánia mellett feljőve Medveczkyéknél — P. Medárd szüleinél — riadt serénykedéssel hordják ki a butorokat. Itt van P. Dénes, ki éppen egy csomó aprócseprő holmit cipel. Bemegyek, a plafon erősen

ég, minden pillanatban leszakadhat. Pedig még sok butordarab van benn, szekrény, kanapé, asztal már égett is, de lelocsolták. Szekrényeket kellene kivinni, de oly fáradtak, nem bírnak segíteni P. Dénesnek. Segítek én és kihordjuk.

A délelőtt könnyebb munkákkal telt el. Ebéd után azonban a még mindig veszedelmesen égő, beszakadt plafon-gerendák oltásához látunk. Először locsolással, leöntéssel próbálkozunk, de nem sok az eredmény, a téglák és föld közé került farészek újból kigyulnak. Nem volt más hátra, mint a szenes gerendákat kidobálni az utcára, ahol a leöntés sikerrel járhat. Így is történt. Egyes szalufák azonban még nem zuhantak le és fenyegetően égtek. Híre jár, hogy újabb és újabb kigyuladások révén, egyre terjed a pusztítás. Nehogy itt is úgy legyen, felmegyünk néhányan a roskadozó falakra és fejszéikkel vágjuk a gerendákat. Ezek a legveszedelmesebb pozíciók az élet és épség ellen. A meglazult fal leomlott és majdnem lezuhan-tam én is! Apollinár testvére ilyen helyen szakadt a fal és jobb füle és jobb szeme közt arca felsőrészén nagyobb ütés-horzsolási sebet kapott. Ilyféle foglalkozásunk egész estig tartott, amikor végső kimerültségünkben alig tudtunk elaludni. Napokon keresztül alig bírtunk mozogni. De 23.-án, d. u. 4 órára azért kimentünk a király és királyné fogadására, ahol pompás helyet szereztünk a fogadásra kijött hivatalos közegek között és közvetlen közelről láttuk a felségeket.

Zárdánk előtt elvonulva látták őket növendékeink is valamennyien.

Koronás királyunk e látogatása, melyen a Tisza-kormány bukása bekövetkezett — leir-hatatlan jó hatást gyakorolt a végletekig elkeseredett népre. A mérhetetlen szomorúság és fájdalom idején kinek is ne esnék jól az ilyen vigasztalás?!

*

Mint kuriozumot megemlítem, hogy a tűzkárosultak között vannak neopresbyterek is, kik másfél órával a tűz előtt vittek 4000 szentképet a nyomdába, ahol mind bennégett. — P. Sándor pedig egy kis vakációzás végett gyöngyöstre akart jönni, de amikor a javában dühöngő vészt a vámosgyörki állomásról meglátta, azonnal egy ép visszafelé induló vonatra ült és hazament.

A fegyelem alapjai.

A szerzetesrendek történetében vezérszerepet játszik a fegyelem kérdése. Ez a központ, mely körül forog belső értékük és külső érvényesülésük minden jelensége. Ez állapítja meg az egyes rendtagoknak egymáshoz és az egész rendnek a külső világhoz való viszonyát. A fegyelem megtartása vagy elhanyagolása magyarázza meg a szerzetes rendeket érdeklő

összes eseményeket. Ez az alap, melyen áll az egész épület; ez a gyökér, melyből táplálkozik az egész növény; ez az életkedv, melynek ereje határozza meg az intézménynek hatását, működését és fönmaradása idejét.

Miután ily nagy fontosságú, ily életbevágó föltétel a szerzetes rendekben a fegyelem, első tudnivalónk az: mi is voltaképen a fegyelem lé-

nyege? melyek a kellékei? mik a biztosítékai — alapjai?

Ezen kérdésekre, kivált a két utóbbira kívánunk a következőkben röviden válaszolni.

Ami a fegyelem mivoltát, lényegét illeti, igen különböző értelemben foghatjuk azt fel. Jelentheti azon szigorú bánásmódot, mellyel a mesterek, a tanítók tanítványokat nevelték és az engedelmségre és rendre szoktatták. Jelentheti a külső viselkedésben tanúsított mérsékletet, önuralmat, az érzékek és tagok észszerű, öntudatos használatát — a szerénységet. Végre sok szentatyánál és erkölcsitanítónál jelenti az egész jól rendezett belső világot, az egész kialakított lelki életet.

A mi ügyünkben azonban a fegyelem nem egyéb, mint szerzetesi vagy hozzá még papi hivatásunkkal is járó és közvetlenül elsősorban külső életmódunkra vonatkozó tilalmak és kötelességek összessége. Ez tehát magában foglal bármely más értelemben vett minden fegyelemet. Megállapítja ugyanis egyrészt, miképen kell a fellebbvalóknak alattvalóikkal bántani és ezzel őket nevelni; másrészt mit szabad az alattvalóknak kívánni s mit tartoznak megtenni; végre megteremti, szükségszerűen magával hozza azt a szellemet, azt a gondolkozást és akarást, amely a fegyelemnek lelkét, életét képezi, de egyuttal elválaszthatlan célját is alkotja.

A mi fegyelemünk tehát az Isten és az anyaszentegyház parancsolatainak legkötelesebb megtartásán felül a három evangéliumi tanácsnak, szent Ferenc Atyánk Regulájának, a Generalis és Provincialis Constitutióknak, a Liber Usualisnak és az időnkint vagy helyenkint változó egyéb rendeleteknek, szabályoknak legpontosabb, legrészletesebb teljesítése.

A fegyelem ezen meghatározása magában foglalja annak kellékeit is, a melyek szerint a fegyelemnek, hogy nevére méltó legyen: általánosnak kell lennie kivétel nélkül; őszintének tettetés nélkül; állhatatosnak változóság nélkül. Állhatatosnak, mert aki egy ellen vét, mindenben vétkes, mert a legkisebb is szorosan hozzátartozik az egységes szellemhez, mely célját képezi. Őszintének kell lennie a fegyelemnek vagyis bensőségesnek, meggyőződésből, egyetértésből, céljának megfelelő szándékból kell származnia, különben csak a legritkább esetben sikerülne, s akkor sem volna semmi lelki értelme, sem erkölcsi értéke. Végre állhatatosnak, kitartónak kell lennie a fegyelemnek, nehogy az egyik szabály megszegésével lerontsuk azt, amit a másik megtartásával épi-

tettünk; nehogy ma többet menjünk visszafelé, mint amennyit tegnap előre haladtunk.

Ezekután már könnyen állapíthatjuk meg vagy jobban mondva: könnyebben ismerhetjük fel a fegyelem alapjait. Nem egyebek ezen alapok, mint az értelemnek és akaratnak azon együttes cselekedetei, melyek a fegyelemet általában is, szerzetesi állapotunkban is ésszerűvé, szükségesszerűvé, mintegy természetessé teszik. A fegyelem ugyanis csak akkor lehet öntudatos, szabadakaratu emberhez méltó, ha oly lelki berendezkedésből, oly erkölcsi állapotból származik, melyből az előírt fegyelmi szabályok teljesítése önkénytelenül következik.

Hogy ez valóban létrejöjjön a következő feltételek **szükségesei**:

1. Mélységesen kell meggyőződve lennünk arról, hogy emberi méltóságunk és szabadságunk nem abban áll, hogy hajlamainkat, szeszélyeinket korlátlanul, akadálytalanul követhessük, hanem abban, hogy azokat önkéntes akarral és erőlködéssel visszatartsuk.

2. Sohasem szabad szem elől tévesztelnünk, hogy a keresztény erkölcsi élet alapja s megindítója az önmegtagadás, az Ur ezen mondanása szerint: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztjét mindennap és kövessen engem.”

3. Az anyaszentegyház előjárói által megállapított életszabályokat az isteni kinyilatkoztatás bizonyos alakjának kell tartanunk és teljes hittel magunkat azoknak alávetnünk.

4. Az evangéliumi tanácsok megtartására nyert hivatásunkat az idő és örökkévalóság legnagyobb ajándékainak tartjuk és egyedüli boldogságunkat azok teljesítésében keressük.

5. Kötelességeinket állandóan növekvő érdeklődéssel tanulmányozzuk, fölöttük behatóan elmélkedjünk és minden időnket, erőnket, azok betöltésére fordítsuk.

6. Legyen állandóan rendelkezésünkre egy hivatásszerűen részletesen és szigorúan megállapított s akár előjárónktól, akár lelki vezetőnktől megállapított napirend, melyhez azonnal visszatérünk, mihelyst a kivétel-tevés oka megszűnt.

7. A világ ügyei, személyei, eseményei iránt minél kevesebbet érdeklődjünk és mindig csak magasabb szempontból, indító okból és célból.

Ezen hét pont változatos, de szünetnélküli szemmel tartása képezi az igazi belső élet és méltó fegyelmezettség biztos alapját. Álljunk reá és maradjunk rajta!

Hirek a provinciából.

Visita Canonica. Május 12.-én indult el tartományfőnök Atyánk Budapestre, hogy ott a vizitát másnap megkezdje. 14.-én már Dunaföldvárra utazott, ahonnan gyors egymásutánban

vette sorba Simontornyát, Pécsét, Szigetvárat, Siklóst és Gyüdöt. Huzamosabban csak Gyüdön tartózkodott; ez is azért történt, hogy a pünkösdi előtti s az ünnepek alatti nagy bucsúgyóntatáson

a vicesecretarius atyával résztvehessen. Szent-háromság vasárnapját még Gyüdön töltötte, miután újból megkezdte a gyorsiramu haladást. A következő zárda Mohács volt, amit pedig Bács követett, ahová 5-én ért. Előreláthatólag 8-án Baján, 11.-én Szabadkán és 14.-én Szege-den lesz. Buzgó imánk kísérje Főatyánkat fárasztó útján!

Ordináció. Május 30.-án reggel indultak Egerbe felszentelésre kerülő növendékeink magiszterüknek, P. Osvaldnak vezetése alatt. Összesen hét testvér lett ordinálva és pedig három presbyterátot, négy pedig subdiaconatust kapott. Az idén diákonusa sem lesz a teológiá-nak, mivel mind fiatalabbak semhogya azt fel-vehetnék. Áldozópappá lett: P. Bónert Vale-rián, P. Szabó Szerafin és P. Kovács Rajmund. Kik közül P. Valerián első szentmiséjét szülő-falujában: Högyészen tartotta Urnapján, — manuduktora és szónoka Säfer József, helybeli plebános volt; P. Szerafin urnaputáni vasárnap tartja Szolnokon, manuduktora P. Metód ház-főnök, szónoka meg P. Radvánszky József hit-oktató; P. Rajmund ugyancsak Urnapján tar-totta és pedig Budapesten, manuduktora P. Ja-kab házfőnök, szónoka P. Fausztin hitoktató volt. Imádkozzunk értük, hogy majdha kikerül-nek az életbe, ami valószínűleg már szeptem-berben meg fog történni, bőséges gyümölcsöt teremjen a gratia, quae data est illis. Subdia-conatust nyertek: fr. Musza Makár, fr. Szücs Szolán, fr. Schneider Vencel és fr. Górný Grá-cián.

Otthon felavatás. Május 20.-a örömnappja volt a szépen továbbfejlődő gyöngyösi harma-dik Rendnek, amennyiben P. Dénes fáradozá-sainak és az igazgatása alatt álló tagok áldo-zatkészségének eredményeként ekkor avatták fel a nekik átengedett társalgó belső szobáját otthonukká. Erre az alkalomra kitatarozott és kifestett szobát izlésesen felékesítették, már előzőleg beszerzett, gyönyörű feszülettel és szent Ferenc Atyánk tetszetős képeivel, zöld bársony alapon, oltárszerűen kidomborodó előrésszel ellátták és majdnem az egész padló-zatot szőnyeggel leterítették. Az így elrende-zett pompás teremben gyűltek össze az íga-zán kedves, familiáris ünnepre, melynek ének-számait a templomi énekekben is vezető rendi tagok szolgáltatták, a szavalatokat harmadrendi szülők kis leánykái tartották. A felavatást ma-gát beszéddel kapcsolatban P. Rajner végezte. Az Otthon most valódi otthona lett egy le-égett harmadrendi családnak.

Fr. Puhán Máté halála. Mult számunkban már jeleztük e jó testvérünknek korai elhunytát, de mivel akkor ezt csak pár szóval tehattük, most utólag írjuk le valóban szerzeteshez illő, épületes, szép halálát. Jó testvérünk, ki oly gyorsan követte az örökkévalóságba fekete-vasárnap egyszerre, egy sirba helyezett két növendék-társát, tulajdonképeni halálos beteg-

ségét tüdővészben szenvedő két elhunyt test-vérének önfeláldozó ápolásában kapta; ilykép a szeretetnek vértanúságával ékesített lélekkel jelent meg az örök Szeretet előtt. Boldog test-vér, ki ily hamarosan és ily dicsően elérte ren-deltetésének végcélját!

Május első vasárnapján esti hét óraker hunyta le testi szemeit, hogy a „szem nem látta, fül nem hallotta” szépségek és gyönyö-rüségek tájain nyiljanak fel örökre. Halála szinte a szentek halála volt! Különben életében is mindenki példás buzgalmu, lelkiismeretes fiunak ismerte. Életének megfelelt halála; ez nem is lehetett másként. Halálát megelőző négy órán keresztül mellette álltak P. Lipót és P. Kolos lectorai, kik a már teljesen utrakész test-vért erősítették és bátorították. Agóniája hosszú és kínos volt. Órákon keresztül tartó fájdalmas, hörgő lélekzéseit Jézus, Mária és a Szentek neveinek emlegetésével, segítségül hi-vásával tette Isten előtt érdemszerzőkké. Többször az ágya mellett álló Atyák felé for-dult és szólt hozzájuk, de amikor látta, hogy nem értik tagolatlan beszédjét, visszatért Jé-zusához, Szentjeihez, kikről tudta, hogy megér-tik most is, mint bármikor máskor. Conversatio eius cum Illis! R. I. P.!

Új Konfráteraink. Április végén a szatmári és kaplonyi vizitával kapcsolatosan új kon-frátereket nevezett ki tartományfőnök Atyánk: Pemp Antal szatmáregyházmegyei vicarius ge-neralist, Szabó István ugyancsak szatmáregyházmegyei prelátus kanonokot, kik kezdettől fogva önzellen szeretettel, áldozatos atyai jó-sággal számtalan jelét adták Rendünk és test-véreink iránt érzett jóindulatuknak, ami külö-nösen a kezdet nehézségeivel küzdő rendtár-sainknak nyújtott jóleső támaszt és gyámoli-tást; ugyanez alkalommal történt kaplonyi zár-dánk hasonlóan nemeslelkű jótevőjének: Apostol Ubald ny. plebános, pápai kamarásnak ki-nevezése is. Sok jótetteiknek szerény viszon-zásául, a meghatottság ünnepélyes hangulatá-val üdvözljük ōket lelki-testvéreink között és hálával telt szívvvel rebegjük feléjük: fizesse meg minden velünk gyakorolt jóságukat a jó-ság Istene. A kinevezési okmányt új konfráte-reinknek tartományfőnök Atyánk P. Bertalan definitor és házfőnök kíséretében nyújtotta át.

Máriaradnáról szép és érdekes beszámó-lót kaptunk, melyben az atyák tevékenységé-nek és munkakedvének illusztris bizonyítását látjuk. Bár megkésve érkezett a híradás, mégis adjuk, amint kaptuk.

P. Athanáz magister atya, virágvasárnapot követő három napon lelkigyakorlatot tartott a temesvári urhölgyeknek, napi két magyar és egy német szónoklattal. Hogy mennyire sike-rültnek mondható e lelkigyakorlat és hogy mennyire el kell ismernünk P. Athanáz ráter-mettséget, jelzi a feltétlen tekintélyt képviselő, hiteles forrásból származó kritika, mely szerint:

aranykeretbe kellene foglalni ennek a szépszavú barátunk minden szavát, gondolatját! Ennél is jobban bizonyítja a siker örvendetes voltát a confessionalének tömeges felkeresése olyanok által is, kik ezt tenni régóta elmulasztották.

Missziós-tevékenységből is kijutott e zárda tagjainak. És ebben P. Mór volt fáradhatatlan. Kunágotán P. Fiedlerrel működött közre azért, hogy reggeltől estig gyóntatta a szokatlan nagy csoportban felvonult buzgó hívőket. A keveremesi misszióban pedig egy héten keresztül szakadatlan gyóntatással és szentbeszéd-tartással segítette a jórakész, töredelmes magyar népet a lelki felemelkedésben. Ő egyébként odabaza is serényen forgolódik a pasztorális tevékenység porondján, nevezetesen a rózsafüzér-társulat igazgatásában, ahol bár egyelőre a keletkezett zavarok megakadályozták a várt buzgalom fellendülését, de bizonyos, hogy ami késik, az el nem marad.

A bucsujárások a hatóság gyülekeztető rendelete következtében valamelyest korlátozódtak, mindazonáltal a máriatisztelők ájtatos srege meg-megjelenik, hol tömegesebben, hol gyéresebben. Az első igazi bucsunapon, husvét után a harmadik vasárnapon tekintélyes számú német ajku nép jelent meg a szomszédos falvakból, amikor is P. Kolos első német predikációját tartotta. Május első vasárnapján zsufozásig megtelt a hatalmas kegytemplom bucsusnéppel, kik között temesváriak voltak a legtöbben. Természetes, hogy a mindenünnen összegyűlt nép lelki buzgóságának kielégítése sok és terhes munkával jár, ami majdnem teljes egészében helybenlevő testvéreink vállaira nehezedik, mit ők odaadó buzgalommal végeznek. A pünkösdi magyar bucsuk, tekintve a mai keserves viszonyokat, elég jól sikerültek. Péntek délutántól hétfőn délig hatan-heten gyóntattak majdnem állandóan. Egy-egy faluból nem jöttek ugyan sokan, de annyi helyről érkeztek, hogy a számuk kielégítőnek mondható. Böven fizettek szentmisét is; három napon keresztül valamennyi jelenlévő pap akkoron rendelt asszisztenciát celebrált. Kis misét kb. 2000-et fizettek.

Gyűdi templomunk új vasablakokat és vasajtókat kapott P. Prieszter Ágoston szorgoskodása révén, ki bár időközben Vácra került, az átadásra leutazott és miután megfelelőknek találta a szállított tárgyakat, átvette és a váci zárda pénzárából fedezte azok költségét. Deus retribuat!

Vizsgák a filozófián. Máriaradnai studiumunk az évszázó vizsgálatok a következőleg történnék: június 11.-én történelem és német; 15.-én magyar, latin és számtan; 18.-án természettudomány és görög nyelv.

Tudós vendége volt gyöngyösi zárdánk május 9.-étől június 3.-ig. Ez időben tartózkodott ugyanis testvéreink között P. Bihl Mihály, a quaracchi történész-kommissió tagja tudományos buvázkodások céljából. Átvizsgálta a provincia levéltárát, a zárda könyvtárát, hogy adatokat gyűjtsön egy magyar vonatkozású műve megírásához.

Teológiánk széteszslása. A kegyetlen háboru sokféle nélkülözései, a nagy familia idegölő eltartási nehézségei együttesen sem tudták elérni azt, amit provinciánk történetében is keveset ismerünk, de amit a meglevő bajokhoz hozzájáruló gyöngyösi tűzvész egy csapásra elkerülhetetlenül szükségessé tett a beállt nagy élelmiszerhiány miatt: klerikátunkat szét kellett osztani. Tartományfőnök Atyánk aggodalmas, vérző szívvel, de az isteni Gondviselés nagyobb bajokat távoltartó örökösében bízva tette ezt. Egyelőre csak a vakáció tartamára...

Gyöngyösön csak három ujmisés maradt, kik P. Rajner vezetése alatt készülnek vizsgára az utolsó két szemeszter anyagából, hogy augusztus végén levizsgázhassanak és mint végzett növendékek disponálhatók legyenek. A többiek úgy oszlottak szét: Szabadkán lesz P. Magistzerrel fr. Román, fr. Benig, fr. Cecil és fr. Cyprián. Baján P. Dénes felügyelete alatt lesz fr. Aladár, fr. Bernardin, fr. Kájusz és fr. Apollinér. Radnán a filozófusokkal egy diszciplínában lesz fr. Zefirin, fr. Cézár, fr. Anaklét, és fr. Dioméd. Eperjesen lesz fr. Makár és fr. Gratián. Kaplonyban fr. Vencel és fr. Burchard és végül Bártfán fr. Szolán. Jun. 5.-én indultak a három utolsó helyre, 6.-án Radnára és 8.-án Szabadka—Bajára.

Szomorú dolog ez mindenképen, de nincs más mód és lehetőség Főatyánk kezében a rendkívüli körülmények által teremtett rendkívül helyzet elintézésére.

Az így felszabadult zárda alsó traktusának egy részét elüljáróink átengedték a hajléktalanná vált családoknak.

A **szekretárius atyát** beválasztották a gyöngyösi segélyakció ruhakiosztási megbízottjai közé, minek következtében helyben kell maradnia, mivelhogy sok jót tehet szegény hívőink érdekében. Így Főatyánkat egész vizitációján P. Hermenegild vice-szekretárius fogja kísélni.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk legközelebbi számát — szokás szerint — a tabula fogja helyettesíteni, miért is csak augusztus közepén jelenik meg leghamarabb a Közlöny.